

JUSTITSMINISTERIET

Dato: 18. april 2016
Dok.: 1926149

UDKAST TIL TALE

**til brug for besvarelsen af samrådsspørgsmål AS-AY
fra Folketingets Retsudvalg den 21. april 2016**

Samrådsspørgsmål AS:

”Vil ministeren oplyse, hvad grunden er til, at ministeren ønsker at genindføre masseovervågning via sessionslogging af ganske almindelige menneskers aktivitet på internettet?”

Samrådsspørgsmål AT:

”Mener ministeren, at sessionslogging, der er et grundlæggende indgreb i borgernes frihed til privatliv, er foreneligt med et liberalt og demokratisk grundsynspunkt?”

Slotsholmsgade 10
1216 København K.

Telefon 7226 8400
Telefax 3393 3510

www.justitsministeriet.dk
jm@jm.dk

Samrådsspørgsmål AU:

”Vil ministeren redegøre for, hvad grunden er til, at ministeren vil indføre sessionslogning, når der i loven om logning står, at der skal ske en revision inden sommerferien?”

Samrådsspørgsmål AV:

”Hvad mener ministeren om, at EU-domstolen i april 2014 underkendte logningsdirektivet, idet EU-domstolen fandt, at det var i strid med borgernes grundlæggende rettigheder, og hvordan kan ministeren, med den dom in mente, finde på at foreslå logning og overvågning, der går langt, langt videre end det direktiv, der blev erklæret ulovligt af EU-domstolen?”

Samrådsspørgsmål AW:

”Hvad mener ministeren om, at 25 organisationer, heriblandt DI Digital, Dansk Erhverv, Justitia, Dansk Metal, Journalistforbundet, Advokatsamfundet, HK, Amnesty International, IT-politisk Forening og mange andre, om forslaget om at genindføre sessionslogning har udtalt: ”Forslaget er i sit indhold juridisk betænkeligt, baseret på et meget uklart grundlag og

vil indebære en massiv overvågning af danske borgere og virksomheder. Endvidere vil de påføre erhvervslivet særdeles høje omkostninger og byrder, som vil påvirke både investeringer og innovation på markedet negativt.”?”

Samrådsspørgsmål AX:

”Hvad mener ministeren værdien af sessionslogging er, når der findes med simple måder at omgå sporingen fx via Skype eller gennem en VPN-server?”

Samrådsspørgsmål AY:

”Er ministeren enig i, at det er et indgreb i borgernes frihedsrettigheder, at de overvåges uden at være under mistanke for en forbrydelse - velvidende at den data - som masseovervågningen indsamler, først kan anvendes af myndighederne ved en dommerkendelse?”

Spørgsmålene er stillet efter ønske fra Lisbeth Bech Poulsen (SF) og René Gade (ALT).

[Indledning]

Tak for ordet.

Temaet for samrådet her i dag er logning. Jeg er blevet stillet i alt 7 samrådsspørgsmål.

Hvis jeg har forstået spørgsmålene rigtigt, så spørges der i realiteten

- til begrundelsen for nye regler om logning af internettrafik,
- om jeg mener, at logning er udtryk for masseovervågning,
- til mulighederne for at omgå logningsreglerne,
- om et udvidet logningskrav er i overensstemmelse med EU-retten og
- til omkostningerne for tele- og internetudbydere.

Det vil derfor være den struktur, som jeg vil følge i min samlede besvarelse af spørgsmålene.

Men inden vi når så langt, er der måske grund til lige at minde om, hvor vi er i processen.

Når man læser spørgsmålene kan man nemt få det indtryk, at regeringen har fremlagt et lovforslag, og at der dermed er en klar model for de nye regler.

Det er ikke tilfældet.

Rigspolitiet og PET har peget på et presserende problem og er kommet med et bud på, hvordan det kan løses.

Det er dette bud på en løsning, vi har bedt et eksternt konsulenthus, som det har været fremme i medierne, om at beregne de erhvervsøkonomiske konsekvenser på.

For vi ønsker at give politiet de bedste muligheder til at opklare alvorlig kriminalitet. Men det bør ske på et oplyst og ordentligt grundlag.

[Begrundelsen for nye logningsregler – samrådsspørgsmål AS og AU]

Men lad mig starte med begrundelsen for, at regeringen ser et behov for at revurdere logningsreglerne.

Verden ændrer sig – og den teknologiske udvikling går hurtigere og hurtigere.

Telekommunikation går i hastigt tempo fra traditionel telefoni til internetbaseret telefoni.

Mere og mere handel og kommunikation foregår via internettet, f.eks. netbank.

Hvis vi ikke tilpasser vores lovgivning til denne udvikling, betyder det, at politiet om få år vil stå uden adgang til en række trafikdata, som i dag er af afgørende betydning i størstedelen af alle sager om alvorlig kriminalitet.

Det er et faktum, som man som ansvarlig lovgiver ikke bare kan sidde overhørig.

Der er således grundlæggende to tendenser, der udgør en stor udfordring for politiet og PET, hvis man også fremover skal kunne følge med de kriminelle.

Den første er, at den teknologiske udvikling medfører, at vores kommunikation i hastigt tempo går fra traditionel telefoni og SMS, som er omfattet af den nuværende logningsforpligtelse, til internetbaseret kommunikation, som i det væsentligste ikke er omfattet.

Udviklingen kan måske bedst illustreres med et eksempel: Der er sikkert mange her til stede, som har en iPhone. Så ved I også, at jeres beskeder kan være blå eller grønne afhængig af, om den, I skriver til, også har en iPhone.

Er jeres besked grøn, så er den sendt som en almindelig SMS, der sendes som teletrafik og derfor bliver logget efter de gældende regler. Er beskeden derimod blå, så er den sendt som en såkaldt iMessage, der sendes som internettrafik og derfor ikke bliver logget efter de gældende regler.

Og den samme tendens ser vi på anden elektronisk kommunikation.

Eksemplet illustrerer, at politiet lige så stille bliver hægtet af, hvis ikke vi gør noget for at følge med udviklingen.

Det er simpelthen et helt centralt efterforskningsredskab, som lige så stille smuldrer, fordi den teknologiske udvikling løber fra det.

Og det er altså et efterforskningsredskab som i en årrække har været afgørende for politiets opklaring af

sager om den allermest alvorlige kriminalitet – f.eks. drabs- og voldtægtssager, narkosager og sager om alvorlig økonomisk kriminalitet.

Man kan selvfølgelig vælge at have den opfattelse, at det helt er fint. Men hvordan vil man så sikre sig, at politiet kan opklare alvorlig kriminalitet? Det synes jeg, at vi mangler at høre kritikernes svar på.

Den anden tendens, der giver anledning til bekymring for politiet og PET, er, at selvom mange almindelige kriminalitetsformer er på tilbagetog, så sker der i disse år en stigning i internetbaseret kriminalitet. Det gælder f.eks. hackerangreb, internetsvindel og børneporno.

I den type sager efterlader de kriminelle ikke fingeraftryk og blodspor. De efterlader alene digitale spor. Derfor er det helt afgørende for politiet at have adgang til de digitale spor. Og det forudsætter altså, at sporene ikke er blevet slettet.

Konklusionen er efter min mening klar: Hvis man ønsker, at politiet og PET fortsat skal have adgang til afgørende oplysninger med henblik på at opklare alvorlige straffesager, herunder alvorlig internetkriminalitet, så bliver man nødt til i højere

grad end i dag at sikre, at der findes oplysninger om internettrafik.

Jeg er derfor også nødt til at sige, at jeg finder det uholdbart bare at være imod logning, uden at komme med et konstruktivt forslag til, hvordan vi så skal tage hånd om de udfordringer, som dansk politi står over for, og hvordan vi skal kunne slå effektivt ned på internetsvindlere, hackere og andre, der bruger internettet til at bedrive deres kriminelle aktiviteter.

Jeg har i hvert fald ikke tænkt mig at sidde med hænderne i skødet og se på, at politiets og PET's nuværende efterforskningsredskaber udhules, når de kriminelle flytter deres aktiviteter over på internettet.

[Masseovervågning - samrådsspørgsmål AT, AW og AY]

Og det fører mig så frem til spørgsmålet om masseovervågning.

I den forbindelse vil jeg gerne starte med at sikre mig, at alle faktisk ved, hvad loggede oplysninger er – og hvad det ikke er.

Logning er registrering og opbevaring af oplysninger om tele- og internettrafik. Altså, hvem kommunikerede med hvem. Og hvor og hvornår fandt en given kommunikation sted.

Logning er derimod ikke registrering og opbevaring af oplysninger om indholdet i en kommunikation, f.eks. hvad der bliver sagt i en telefonsamtale, eller hvad der står i en SMS-besked. Det gælder i dag, og sådan vil det blive ved med at være.

Hvordan definerer jeg så overvågning? For det første definerer jeg det ikke som den blotte opsamling af data. Data, der ligger hulter til bulter, er ikke udtryk for overvågning, men en uoverskuelig datamasse.

For det andet har hverken PET eller det åbne politi direkte adgang til de loggede oplysninger. Oplysningerne skal i dag og fremover registreres af tele- og internetudbydere, og de forbliver hos udbydere, indtil politiet eller PET efter retsplejelovens regler anmoder om at få specifikke oplysninger udleveret.

Det betyder som klar hovedregel, at politiet og PET skal have en forudgående retskendelse for at kunne få

adgang til loggede oplysninger. Sådan vil det også være fremover.

Myndighederne kommer altså ikke til løbende at kunne sidde og holde øje med, hvad vi laver, og hvem vi taler med.

Så nej, lige så lidt, som jeg mener, at den logning, der i dag finder sted af telefontrafik, er masseovervågning, lige så lidt mener jeg, at logning af internettrafik vil være det.

[Mulighederne for at omgå logningsreglerne – samrådsspørgsmål AX og AW]

Et andet forhold, der er blevet gjort gældende i den offentlige debat som et argument mod internetlogging, er, at de kriminelle blot vil kunne skjule deres kommunikation ved at kommunikere via Skype eller gennem en VPN-forbindelse.

Det svarer nærmest til at gøre gældende, at det er spild af tid og penge at indkøbe udstyr til at tage fingeraftryk, for de kriminelle kan jo bare tage handsker på.

Følger vi Rigspolitiets anbefalinger for logning af internettrafik, vil politiet og PET kunne få adgang til oplysninger om, at den mistænkte på et givent tidspunkt har benyttet en kommunikationstjeneste, som eksempelvis Skype.

I mange situationer vil de loggede oplysninger samtidig kunne vise, hvem den pågældende har kommunikeret med (det vil normalt være tilfældet ved Skype), og de loggede oplysninger vil i alle tilfælde kunne fortælle, at den pågældende har kommunikeret på et givent tidspunkt, hvor den pågældende har befundet sig på dette tidspunkt, og hvilken tjeneste den pågældende har benyttet.

Disse oplysninger vil i sig selv kunne være meget værdifulde for efterforskningen.

Og hvor de ikke i sig selv er tilstrækkelige, vil de kunne danne grundlag for, at politiet med en retskendelse og – hvis der er tale om en udenlandsk kommunikationstjeneste – en retshjælpsanmodning til det pågældende land, kan få adgang til nærmere oplysninger om kommunikationen.

Selv i de tilfælde, hvor de kriminelle benytter krypteringsredskaber som f.eks. en VPN-forbindelse, har de loggede oplysninger en værdi for efterforskningen.

De loggede oplysninger giver nemlig politiet og PET mulighed for at få indblik i, hvordan en mistænkt anvender internettet. En oplysning om, at en mistænkt anvender f.eks. VPN, vil således kunne bruges i tilrettelæggelsen af den videre efterforskning.

[Forholdet til EU-retten - samrådsspørgsmål AV og AW]

Det bringer mig videre til at tale om logningens forhold til EU-retten.

Som bekendt erklærede EU-Domstolen i en dom fra april 2014 det daværende logningsdirektiv for ugyldigt, da det stred imod EU's Charter om grundlæggende rettigheder.

I kølvandet på dommen foretog Justitsministeriet en grundig vurdering af, hvilken betydning dommen havde for de danske logningsregler. Den vurdering mandede

ud i et notat, som blev sendt til Retsudvalget den 2. juni 2014.

Det fremgår af notatet, at det efter Justitsministeriets opfattelse var tvivlsomt, om de dagældende regler om sessionslogging i deres daværende udformning kunne anses for egnede til at opnå deres formål, som var at blive anvendt som led i efterforskning og retsforfølgning af strafbare forhold.

Det skyldtes, at nogle af udbyderne fortolkede reglerne om sessionslogging sådan, at de nærmest kunne nøjes med at tage stikprøver af deres kunders samlede internettrafik.

Derfor tog Justitsministeriet initiativ til at ophæve reglerne om sessionslogging.

Det fremgår videre af konklusionen i notatet, at Justitsministeriet for de øvrige danske logningsregler samlet set fandt, at der ikke var grundlag for at antage, at logningsreglerne var i strid med EU's Charter om grundlæggende rettigheder.

I oplægget til nye logningsregler om internettrafik har Rigspolitiet taget højde for det tidligere problem med

sessionslogging for at sikre, at de loggede oplysninger vil få reel værdi i efterforskningen.

Det vil bl.a. blive præciseret, at det ikke er stikprøver af den samlede internettrafik, der skal logges, men derimod oplysninger om hver enkelt slutbruger.

Det er i øvrigt værd at bemærke, at der er i øjeblikket verserer to sager for EU-Domstolen, som direkte udspringer af Domstolens dom vedrørende logningsdirektivet.

Alle de medlemslande, der har afgivet indlæg om spørgsmålet, og Kommissionen anfører, at EU-retten ikke er til hinder for nationale logningsregler, hvis reglerne er proportionale og indeholder tilstrækkelige retsgarantier.

Og det er selvfølgelig en afgørende forudsætning for mig, at dette bliver tilfældet også for nye regler på området.

[De erhvervsøkonomiske konsekvenser for branchen – samrådsspørgsmål AW]

For så vidt angår de erhvervsøkonomiske konsekvenser, så har et uafhængigt konsulenthus som tidligere

nævnt med afsæt i de anbefalinger, som Rigspolitiet og PET er kommet med, udarbejdet et samlet estimat over de økonomiske konsekvenser.

Konsulenthusets beregninger peger på omstillingsomkostninger for branchen i omegnen af en milliard kroner.

Det overstiger efter min opfattelse grænsen for det acceptable.

Samtidig har mine embedsmænd i den seneste tid afholdt møder med en række store tele- og internetudbydere, hvor der er etableret en nyttig og konstruktiv dialog omkring udformningen af fremtidens logningsregler.

Der er ingen tvivl om, at behovet for nye logningsregler er reelt og presserende. Omvendt er det også oplagt, at regeringen ikke ønsker, at branchen skal pålægges uacceptabelt store økonomiske byrder.

Det handler derfor om at finde en model, som i tilstrækkelig grad tilgodeser politiets og PETs behov, men som samtidig reducerer de erhvervsøkonomiske byrder til et acceptabelt niveau.

Derfor tager vi os nu den fornødne tid til at fortsætte den gode dialog med branchen.

Det betyder, at vi ikke forventer at fremsætte et lovforslag om revision af logningsreglerne før i begyndelsen af næste folketingssamling.

For det er afgørende, at vi sørger for at ramme den rette balance mellem de forskellige modsatrettede hensyn i denne sag.

Det er til gavn for os alle – også udbyderne – at finde en god model hurtigst muligt, så politiet og PET kan følge med de kriminelle.

[Afslutning]

Afslutningsvis vil jeg gerne igen minde om, at regeringen endnu ikke har udarbejdet et lovforslag om logning, og at der ikke foreligger en færdig model for de nye regler.

Men vi havde selvfølgelig ikke denne diskussion, hvis ikke vi stod over for et meget reelt og presserende

problem. – Et problem som efter regeringens opfattelse skal løses.

Verden ændrer sig – og den teknologiske udvikling går hurtigere og hurtigere.

Hvis vi ikke tilpasser vores lovgivning til denne udvikling, betyder det som nævnt, at politiet om få år vil stå uden adgang til oplysninger, som er af afgørende betydning for opklaringen af sager om alvorlig kriminalitet.

Og jeg efterlyser stadig et svar fra kritikerne på, hvordan de vil løse den udfordring.

Når den teknologiske udvikling lige så stille trækker tæppet væk under et efterforskningsredskab, der igennem en årrække har været anvendt som en bevismæssig nøglesten i forbindelse med de fleste større straffesager, må vi som samfund indrette os på det.

Det gjorde vi, da telefoni blev en gængs kommunikationsform, det gjorde vi, da telefonien blev mobil, og det skal vi naturligvis også gøre, når telefonien bliver internetbaseret.

Tak for ordet.